Ξημερώματα, 1η Σεπτεμβρίου του 1939, ώρα 3 το πρωί. Αγουροξυπνημένοι οι διορισμένοι «εκπρόσωποι του λαού» αναρωτιόνταν, για ποιο λόγο τους κουβάλησε τέτοιαν ώρα ο Γκέρινγκ στο Ράιχσταγ, τη γερμανική βουλή. Έκπληκτοι, είδαν τον Χίτλερ ν' ανεβαίνει στο βήμα και να εξαπολύει μύδρους κατά της Πολωνίας που «καταπίεζε» τους Γερμανούς στον διάδρομο του Ντάντσιχ. Και Ντάντσιχ λέγεται η αυτόνομη περιοχή, μέσα από την οποία διακινούνταν τα εμπορεύματα της Πολωνίας, που διατηρούσε εκεί και μικρή φρουρά. Οι εκπρόσωποι άκουγαν τον Χίτλερ, που απειλούσε πως θα προσαρτούσε το Ντάντσιχ και θα διαπραγματευόταν με την Πολωνία μια μελλοντική ειρηνική συμβίωση, χωρίς να ξέρουν πόσο κοντά βρισκόταν στην πραγματοποίηση των απειλών του.

Ξημερώματα, 1η Σεπτεμβρίου του 1939, ώρα 4.40' το πρωί. Μια ομάδα Γερμανών φαντάρων παραμέρισε την μπάρα στα γερμανοπολωνικά σύνορα ανοίγοντας τον δρόμο να περάσει ο στρατός. Ο Χίτλερ μιλούσε ακόμα στο Ράιχσταγ, όταν οι γερμανικές στρατιές ξεχύθηκαν στην Πολωνία. Λίγες ώρες αργότερα, ο Χίτλερ αποδεχόταν την πρόσκληση του εκεί γκαουλάιτερ να επισκεφτεί το Ντάντσιχ για να επικυρώσουν την ένωση.

Στο Λονδίνο, πίστευαν ακόμα πως ο Χίτλερ θα σταματούσε. Στις 6 το απόγευμα της εισβολής, ο Άγγλος πρωθυπουργός Άρθουρ Νέβιλ Τσάμπερλεν ανακοίνωνε πως ένα τελεσίγραφο καλούσε τη Γερμανία σε άμεση κατάπαυση του πυρός. Τόσο άμεση, ώστε το τελεσίγραφο έληγε μετά από δυο μέρες, στις 11 το πρωί, 3 του μήνα. Καλού κακού, στην Αγγλία είχε διαταχτεί και γενική επιστράτευση.

Στις 11 το πρωί, 3 Σεπτεμβρίου, η γερμανική προέλαση συνεχιζόταν ακάθεκτη. Στις 11.15, ο Τσάμπερλεν ανακοίνωσε από το ραδιόφωνο πως η Αγγλία κήρυξε τον πόλεμο στη Γερμανία. Στις 5 το απόγευμα, ο πρωθυπουργός της Γαλλίας, Εντμόντ Νταλαντιέ, ακολούθησε την Αγγλία. Στις 17 Σεπτεμβρίου, στην Πολωνία που κατέρρεε, εισέβαλαν και οι σοβιετικές δυνάμεις δημιουργώντας μια μεγάλη ζώνη ανάμεσα στα σύνορα της Ρωσίας και στο τέρμα της γερμανικής προέλασης. Στις 27 Σεπτεμβρίου του 1939, ο πόλεμος στην αβοήθητη Πολωνία είχε τελειώσει.

Η ΕΞΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΔΥΣΗΣ:

Η κατάληψη της Βαρσοβίας (27 Σεπτεμβρίου του 1939) σήμανε το τέλος των μαχών στην Πολωνία. Οι Αγγλογάλλοι που υποτίθεται ότι είχαν κηρύξει τον πόλεμο στη Γερμανία (από τις 3 του μήνα), παρέμεναν αδρανείς. Ο Χίτλερ διέθετε εκείνη τη στιγμή 23 μεραρχίες με κάποιες από αυτές να έχουν εμπλακεί στην Πολωνία. Απέναντί τους, οι Αγγλογάλλοι μπορούσαν να παρατάξουν 110 μεραρχίες. Αν τις κινούσαν, είναι αμφίβολο αν θα είχε υπάρξει ο Β' Παγκόσμιος πόλεμος. Ο Χίτλερ όμως έμοιαζε να ξέρει καλά, με ποιους είχε να κάνει. Τσάμπερλεν και Νταλαντιέ έδειχναν ζαλισμένοι. Αντί να πάρουν στα χέρια τους την πρωτοβουλία των κινήσεων, περίμεναν να δουν, τι επρόκειτο να κάνει η Γερμανία. Και η Γερμανία απλά εξοπλιζόταν.

Στις 6 Οκτωβρίου του 1939, ο Χίτλερ εξηγούσε ότι η γερμανική πολιτική είναι φιλειρηνική και καμιά αξίωση δεν έχει από τη Γαλλία. Ήταν τόσο πειστικός, ώστε η βασίλισσα της Ολλανδίας και ο βασιλιάς του Βελγίου προσφέρθηκαν να μεσολαβήσουν. Άλλωστε, ο Χίτλερ ήταν ο «καλός». «Κακός» ήταν ο Ιωσήφ Στάλιν που κήρυξε τον πόλεμο εναντίον της Φιλανδίας (30 Νοεμβρίου του 1939) ενισχύοντας τις στρατηγικές του θέσεις με τη συνθήκη της Μόσχας (12 Μαρτίου του 1940).

Τα ψέματα τέλειωσαν στις 9 Απριλίου του 1940. Την ημέρα εκείνη, οι γερμανικές στρατιές εισέβαλαν στη Δανία και στη Νορβηγία. Στις 10 Μαΐου, εκδηλώθηκε η εισβολή στην Ολλανδία, το Βέλγιο και το Λουξεμβούργο, για να ακολουθήσει και στη Γαλλία με παράκαμψη της απόρθητης γραμμής Μαζινό. Στις 10 Ιουνίου του 1940, Νορβηγία, Δανία, Ολλανδία, Βέλγιο, Λουξεμβούργο και Γαλλία βρίσκονταν κάτω από γερμανική κατοχή, ενώ στη Βρετανία πρωθυπουργός ήταν πια ο Ουίνστον Τσόρτσιλ (1874 - 1965) κι ο άξονας θυσίαζε στη φανφάρα: Ο Μουσολίνι κήρυσσε τον πόλεμο στην ήδη υποταγμένη Γαλλία κι ο Χίτλερ ανακάλυπτε το βαγόνι εκείνο του στρατηγού Φος, όπου το 1918 η Γερμανία είχε υπογράψει την ήττα της. Το βαγόνι στήθηκε στο ίδιο σημείο, στο δάσος της Κομπιέν, με αυτή τη φορά τον στρατηγό Πετέν στη θέση του νικημένου (22 Ιουνίου του 1940).

Η μάχη της Αγγλίας ξεκίνησε με βομβαρδισμούς αμάχων στις 18 Ιουνίου κι έληξε στα μέσα Σεπτεμβρίου του 1940, όταν ο Χίτλερ κατάλαβε πως δεν μπορούσε να κάνει απόβαση στα βρετανικά νησιά. Στο ίδιο διάστημα, η Σοβιετική Ένωση είχε ζητήσει τη Βεσσαραβία και τη Βόρεια Βουκοβίνα από τη Ρουμανία (28 Ιουνίου) κι είχε ενσωματώσει στα εδάφη της Εσθονία, Λετονία και Λιθουανία. Από την πλευρά τους, οι Ιταλοί χτύπησαν τους Βρετανούς στην Αφρική, κυρίευσαν τη Σομαλία (6 Αυγούστου) και σταμάτησαν στο Σίντι Ελ Μπαράνι, στο δρόμο από τη Λιβύη προς το Σουέζ. Το σύμφωνο του άξονα Βερολίνου - Ρώμης - Τόκιο υπογράφτηκε στις 27 Σεπτεμβρίου του 1940.

ΕΠΙΘΕΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ:

Οι ιταλικές προκλήσεις εναντίον της Ελλάδας λιγόστεψαν μετά τον τορπιλισμό της «'Ελλης» (15 Αυγούστου 1940). Ο Χίτλερ δυσφορούσε. Και δυσφορούσε, επειδή ήθελε να ρίξει όλο το βάρος στη μάχη της Αγγλίας, ενώ για τα Βαλκάνια σχεδίαζε συνολική ρύθμιση. Ο Μουσολίνι δεν μπορούσε να παραβλέψει τον βόρειο εταίρο, πολύ περισσότερο που, για τις 27 Σεπτεμβρίου, προγραμματιζόταν (και πραγματοποιήθηκε) η υπογραφή του τριμερούς συμφώνου ανάμεσα στη Γερμανία, την Ιταλία και την Ιαπωνία. Στον στρατηγό Βισκόντι Πράσκα, όμως, είχαν δοθεί εντολές να επεξεργαστεί ένα σχέδιο εισβολής στην Ελλάδα. Και είχαν μεταφερθεί στην Αλβανία 30.000 άνδρες.

Στις 4 Οκτωβρίου, ο Χίτλερ κι ο Μουσολίνι συναντήθηκαν στα (από το 1938) γερμανοϊταλικά σύνορα, στη διάβαση Μπρένερ των Άλπεων. Συζήτησαν αναλυτικά για το τι πρέπει να γίνει με την Ελλάδα. Ο Χίτλερ προτιμούσε διπλωματική πίεση και κατάληψη της Κρήτης. Επέμενε σε μια συνολική ρύθμιση που θα περιλάμβανε και τη Γιουγκοσλαβία. Και λησμόνησε να πει στον Μουσολίνι τα σχέδιά του για τη Ρουμανία. Ο ντούτσε τα έμαθε από το ραδιόφωνο στις 7 του μήνα: Η Ρουμανία κυριεύτηκε «για να προστατευτούν τα πετρέλαιά της από τους Άγγλους». Εξοργίστηκε. Ο στρατηγός Βισκόντι Πράσκα ειδοποιήθηκε να βρίσκεται στη Ρώμη στις 14 Οκτωβρίου.

Στις 3 τα ξημερώματα, 28 Οκτωβρίου του 1940, ο Ιταλός πρεσβευτής επέδωσε στον Ιωάννη Μεταξά το τελεσίγραφο. Λίγο αργότερα, οι ιταλικές δυνάμεις ξεκίνησαν την εισβολή. Οι πρώτες κανονιές πήγαν στον βρόντο: Έβρεχε κατακλυσμιαία στα σύνορα και οι σκοποί τις νόμισαν για βροντές κι αστραπές.

Ο Μουσολίνι είχε κάθε λόγο να είναι σίγουρος για τη νίκη, όταν εκδηλώθηκε η ιταλική επίθεση στην Ήπειρο. Οι δυνάμεις του είχαν κυριεύσει τη βρετανική Σομαλία, απειλούσαν το βρετανικό Σουδάν, προέλαυναν στη Λιβύη και στρίμωχναν τους Βρετανούς στη Μάρσα Ματρούχ. Στην Αλβανία, 100.000 άνδρες, 135 πυροβολαρχίες, 150 άρματα μάχης, 18 ίλες ιππικού, άγνωστος αριθμός Αλβανών ατάκτων και 400 αεροπλάνα είχαν απέναντί τους όχι τους πάνοπλους Άγγλους αλλά 35.000 Έλληνες με την επιστράτευση σε εξέλιξη, όταν άρχισε η εισβολή, και με 40 πυροβολαρχίες. Τα συνολικά 140 ελληνικά αεροπλάνα έπρεπε να καλύπτουν ολόκληρη τη χώρα. Κι απέναντι στον ιταλικό στόλο, η Ελλάδα παρέτασσε 16 σκάφη, από τα οποία το ένα ήταν ο βραδυκίνητος παλιωμένος «Αβέρωφ». Κι από τα οκτώ αντιτορπιλικά, τα μισά είχαν φάει τα ψωμιά τους, ενώ και τα έξι υποβρύχια έπρεπε να βρίσκονταν στα μουσεία.

Την πρώτη μέρα, οι Ιταλοί προχώρησαν, καθώς οι άνδρες των φυλακίων της προκάλυψης αποσύρονταν στη γραμμή άμυνας που είχε καθορίσει η μεραρχία. Ο στρατηγός Βισκόντι Πράσκα σκόπευε να δράσει κεραυνοβόλα περνώντας από το Καλπάκι, βόρεια από τα Γιάννενα. Μόνο που το Καλπάκι είχε διαλέξει και η ελληνική μεραρχία ως την πιο κατάλληλη θέση για να αποκρούσει τον εχθρό.

Τη νύχτα 29 προς 30 Οκτωβρίου, όλα τα ελληνικά τμήματα είχαν μπει στην ορισμένη από πριν γραμμή άμυνας. Όταν ξημέρωσε, οι Ιταλοί σκάλωσαν. Καμουφλαρισμένες πυροβολαρχίες χτυπούσαν «όχι ιδιαίτερα πυκνά αλλά με μεγάλη ευστοχία», όπως σημείωσε ο Πράσκα. Η κύρια προσπάθεια των Ιταλών έγινε στις 31 του μήνα. Σκάλωσαν γι' άλλη μια φορά. Σε πλάτος 260 χλμ., το μέτωπο άντεξε. Η μεραρχία Μπάρι που προοριζόταν να κυριεύσει την Κέρκυρα, διατάχτηκε να πάει στην Πίνδο. Η γενική επίθεση των Ιταλών προσδιορίστηκε για τις 2 Νοεμβρίου. Αποκρούστηκε, όπως θ' αποκρουόταν και η νέα γενική επίθεση, στις 4 του μήνα. Στις 8, ο Μουσολίνι αντικατέστησε τον Πράσκα.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΝΤΕΠΙΘΕΣΗ:

Στις αρχές του Νοεμβρίου του 1940, οι Ιταλοί βρίσκονταν μέσα στο ελληνικό έδαφος στην Ήπειρο αλλά μπροστά από τη γραμμή της ελληνικής άμυνας. Η γενική τους επίθεση (4 Νοεμβρίου) απέφερε τη διάσπαση του ελληνικού μετώπου στην παραλία. Δεν προχώρησαν όμως, καθώς η γραμμή Καλπάκι - Γραμπάλα αντιστεκόταν σθεναρά. Νέα γενική επίθεση στις 7 του μήνα έβαλε κύριο στόχο το Καλπάκι και τη Γραμπάλα. Αν τα έπαιρναν, θα μπορούσαν να προχωρήσουν. Το Καλπάκι άντεξε με ηρωική άμυνα. Το ύψωμα της Γραμπάλας έπεσε. Δεν πρόλαβαν να χαρούν οι Ιταλοί. Μεσάνυχτα ξέσπασε η ελληνική αντεπίθεση με την ξιφολόγχη. Όταν έφεξε 8 του μήνα, η Γραμπάλα ήταν πάλι στα χέρια των Ελλήνων. Ένα πρωινό τηλεγράφημα, την ίδια μέρα, πληροφορούσε τον στρατηγό Πράσκα πως είχε αντικατασταθεί. Δέκα μόλις μέρες μετά την ιταλική εισβολή, ο αμυντικός πόλεμος είχε τελειώσει για τους Έλληνες. Στις 12 Νοεμβρίου, το μέτωπο στην Ήπειρο ανέλαβε το Α' Σώμα στρατού. Από τις 14, άρχισε αναγνωριστικές επιχειρήσεις. Τα σημάδια ήταν ευνοϊκά. Οι Ιταλοί έχαναν τις θέσεις τους, τη μια μετά την άλλη.

Στις 18 Νοεμβρίου του 1940, η διαταγή του διοικητή της 8ης ελληνικής μεραρχίας

υποστράτηγου Κατσιμήτρου έλεγε: «Ήλθεν η ευλογημένη υπό του θεού ημέρα κατά την οποίαν θα εκδιώξωμεν τον εχθρόν εκ του πατρίου εδάφους (...). Η μεραρχία αναλαμβάνει από σήμερον γενικήν αντεπίθεσιν εφ' ολοκλήρου του μετώπου».

Η κραυγή «Αέρα» συγκλόνισε τα ηπειρωτικά βουνά. Οι ιταλικές θέσεις ανατράπηκαν. Καθώς ξημέρωνε 19 Νοεμβρίου, οι Ιταλοί βρίσκονταν στις θέσεις που κατείχαν πριν από τις 28 Οκτωβρίου. Και πια έπρεπε να τις υπερασπιστούν. Στους Έλληνες χαμογελούσε κιόλας η Κορυτσά. Μπήκαν στις 22 του μήνα, λίγο πριν από τις 6. Στην Κορυτσά, γινόταν χαλασμός. Όπως στα 1912.

Το ανακοινωθέν στην Αθήνα μεταδόθηκε από το ραδιόφωνο, που πανηγύριζε: «Κορυτσά, Φιλιάται, Λεσκοβίκιον ελευθερώθησαν σήμερον».

Το Πόγραδετς πάρθηκε στις 30 του μήνα. Το Δελβίνο στις 5 Δεκεμβρίου. Στις 6, οι Άγιοι Σαράντα. Στις 8, το Αργυρόκαστρο. Στις 22, η Χιμάρα. Οι Ιταλοί οχυρώνονταν στον Αυλώνα, στην παραλία, και στο Τεπελένι, πιο ανατολικά.

Η μεγάλη ιταλική εαρινή επίθεση προετοιμάστηκε συστηματικά από τα μέσα Ιανουαρίου. Ήταν η τελευταία ελπίδα του Μουσολίνι. Ξεκίνησε στις 9 Μαρτίου. Στις 26, ο απολογισμός ήταν τραγικός: Δώδεκα ιταλικές μεραρχίες με άφθονα εφόδια είχαν ριχτεί σε έξι πεινασμένες και ξεθεωμένες ελληνικές και δεν πήραν ούτε μια σπιθαμή.

ΠΡΟΓΕΦΥΡΩΜΑ ΣΤΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ:

Προσκολλημένος στον άξονα κι απατημένος, ο βασιλιάς Κάρολος της Ρουμανίας παραιτήθηκε στις 6 Σεπτεμβρίου του 1940 υπέρ του γιου του Μιχαήλ. Το στέλεχος της φασιστικής «Σιδερένιας Φρουράς» Ίον Αντονέσκου (1882 - 1946) ανέλαβε νέος πρωθυπουργός για να παραδώσει την επομένη (7 Σεπτεμβρίου) τη Νότια Δοβρουτσά στη «φίλη Βουλγαρία». Στις 12 του μήνα, ο Αντονέσκου υποδεχόταν τα γερμανικά στρατεύματα κατοχής, που κυρίευαν ό,τι απέμεινε από τη χώρα για να το προφυλάξουν από τους κακούς

Βρετανούς. Στις 23 Νοεμβρίου, η Ρουμανία προσχώρησε στο Τριμερές Σύμφωνο, ενώ στις 26 δολοφονούνταν 64 προσωπικότητες που είχαν αντιρρήσεις στην πολιτική του Αντονέσκου.

Η επίσημη στροφή της Βουλγαρίας προς τον άξονα συντελέστηκε τον Φεβρουάριο του 1940 (από τον πρωθυπουργό Φίλοφ) και της προσπόρισε τη Νότια Δοβρουτσά, ενώ η χώρα παρέμενε ουδέτερη στα χαρτιά. Η συνάντηση του Χίτλερ με τον βασιλιά Βόρι (17 Νοεμβρίου του 1940) δεν την εμπόδισε να υπογράψει σύμφωνο φιλίας και μη επίθεσης με την Τουρκία (17 Φεβρουαρίου του 1941). Η Βουλγαρία προσχώρησε στο Τριμερές Σύμφωνο την 1η Μαρτίου του 1941. Την επομένη (2 του μήνα), τα γερμανικά στρατεύματα έμπαιναν στη χώρα, παρά τις διαμαρτυρίες της Σοβιετικής Ένωσης.

Μεθοδικά και χωρίς να πέσει τουφεκιά, από τις αρχές Μαρτίου του 1941 η χιτλερική Γερμανία ακουμπούσε τα σύνορα Γιουγκοσλαβίας, Ελλάδας και Τουρκίας. Κι αυτό έκανε ακόμα και τον Μουσολίνι να αγωνιά και να βιάζεται για μια νίκη.

ΒΡΕΤΑΝΙΚΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ:

Ουσιαστικά, ως και τη γερμανική εισβολή, οι Έλληνες ήταν οι μόνοι που πολεμούσαν εναντίον του άξονα στην Ευρώπη. Μετά την εκδήλωση της ιταλικής επίθεσης στα ελληνοαλβανικά σύνορα, οι Βρετανοί απέσπασαν από τη Βόρεια Αφρική μικρό αριθμό αεροπλάνων που τα έστειλαν στην Ελλάδα. Νηοπομπές μετέφεραν εφόδια και οπλισμό. Ο Βρετανός πρωθυπουργός, Ουίνστον Τσόρτσιλ, σημείωνε (6 Ιανουαρίου του 1941): «Τα κατορθώματα του ελληνικού στρατού μας βοήθησαν σημαντικά. Οι Έλληνες εξέφρασαν μεγάλη ευγνωμοσύνη για την ασήμαντη αεροπορική βοήθεια που τους προσφέραμε και που ήταν το μόνο που μπορούσαμε να κάνουμε γι' αυτούς. Αν όμως τις νίκες τους αυτές ακολουθούσε μια αποτυχία, θα αύξαιναν αμέσως τις απαιτήσεις τους». Ήταν το άλλοθι για τις αποτυχημένες συνομιλίες που θα είχε στην Αθήνα (13 Ιανουαρίου) ο στρατάρχης Πέρσιβαλ Ουέιβελ, αρχηγός των συμμαχικών δυνάμεων Μέσης Ανατολής.

Ο Ιωάννης Μεταξάς πέθανε στις 29 Ιανουαρίου. Τον διαδέχτηκε ο διοικητής της Εθνικής Τράπεζας, Αλέξανδρος Κοριζής (1885 - 1941), ενώ οι ελληνοαγγλικές διαβουλεύσεις

συνεχίζονταν, καθώς τα γεγονότα τρέχανε. Από τον Νοέμβριο του 1940, ο υπουργός Εξωτερικών της Γιουγκοσλαβίας είχε συναντήσει τον Χίτλερ με αποτέλεσμα την υπογραφή του ουγγρογιουγκοσλαβικού συμφώνου φιλίας (12 Δεκεμβρίου). Η είσοδος των Γερμανών στη Βουλγαρία (2 Μαρτίου του 1941) ανάγκασε την ελληνική και τη βρετανική κυβέρνηση να έρθουν σε απευθείας επαφή. Αρχές Μαρτίου, η 1η βρετανική θωρακισμένη ταξιαρχία έφτασε στην Ελλάδα, μαζί με δυο μεραρχίες, μια νεοζηλανδική και την 6η αυστραλιανή. Θα ακολουθούσαν μια πολωνική και η 7η αυστραλιανή. Ο Τσόρτσιλ σημείωνε την εποχή εκείνη:

«Οι μικρές δυνάμεις που μπορούσαμε να στείλουμε δεν θα έκριναν την τύχη των Βαλκανίων. Η ελπίδα μας περιοριζόταν στο να υποκινήσουμε και να οργανώσουμε συντονισμένη δράση», με στόχο μια καθυστέρηση στη γερμανική εισβολή. Βρετανικός σκοπός: «Ένα μέτωπο που να περιλαμβάνει τη Γιουγκοσλαβία, την Ελλάδα και την Τουρκία». Η Τουρκία, όμως, αρνιόταν οποιαδήποτε εμπλοκή. Και η Γιουγκοσλαβία βυθιζόταν στην αγκαλιά του Τριμερούς Συμφώνου: Στις 24 Μαρτίου του 1941, ο πρωθυπουργός Τσβέτκοβιτς κι ο υπουργός Εξωτερικών, Μάρκοβιτς, βρέθηκαν στη Βιέννη, όπου υπέγραψαν τη συμφωνία με τον άξονα.

Κανένας δεν πρόλαβε να χαρεί ή να λυπηθεί γι' αυτήν. Μόλις τρεις μέρες αργότερα (27 του μήνα), ένα στρατιωτικό πραξικόπημα ανέτρεψε την κυβέρνηση των φιλοναζί. Ο αντιβασιλιάς Παύλος υποχρεώθηκε να εγκαταλείψει τη χώρα. Στον θρόνο ανέβηκε ο Πέτρος Β', γιος του δολοφονημένου (το 1934) Αλεξάνδρου, ενώ πρωθυπουργός ανέλαβε ο στρατηγός Σίμοβιτς. Οι εξελίξεις ήρθαν ραγδαίες. Ο λαός της Γιουγκοσλαβίας βγήκε στους δρόμους πανηγυρίζοντας, οι Ιταλοί απέσυραν δυνάμεις από το μέτωπο με τους Έλληνες για να φυλάξουν τα νώτα τους και οι Βρετανοί ονειρεύονταν κοινή ελληνογιουγκοσλαβική δράση στην Αλβανία, που θα έριχνε τους Ιταλούς στη θάλασσα.

Αρχές Απριλίου, ο αρχηγός του βρετανικού επιτελείου στρατηγός Ντιλ έφτασε στο Βελιγράδι και προσπάθησε να εξηγήσει το σχέδιο. Δεν τους έπεισε. Οι Γιουγκοσλάβοι ενδιαφέρονταν για τη Γιουγκοσλαβία κι ο Χίτλερ δε φαινόταν ενθουσιασμένος με τη μεταπολίτευση. Το πρόβλημά τους βρισκόταν ακριβώς στην άλλη πλευρά των συνόρων: Εκεί που γειτόνευαν με Αυστρία, Ουγγαρία και Βουλγαρία. Ήρθαν σε απευθείας επαφή με τους Έλληνες.

Τη νύχτα 3 προς 4 Απριλίου, στον σιδηροδρομικό σταθμό Κέναλι νότια στο Μοναστήρι, ο υποστράτηγος Γιάνκοβιτς υποδεχόταν τον Έλληνα αρχιστράτηγο, Αλέξανδρο Παπάγο. Συμφώνησαν για κοινό μέτωπο προς τη Βουλγαρία και για κοινή δράση στην Αλβανία από τις 12 του μήνα, οπότε πίστευαν ότι θα ήταν έτοιμοι. Ο Χίτλερ τους πρόλαβε.

ΚΑΤΑΛΗΨΗ ΤΗΣ ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑΣ:

Η αποστολή της γερμανικής αεροπορίας με στόχο το Βελιγράδι έφερε την κωδική ονομασία «Επιχείρηση Τιμωρία». Ο Χίτλερ είχε πάρει εντελώς προσωπικά την πολιτειακή αλλαγή. Η από τον αέρα επίθεση ξέσπασε τρομερή στις 6 Απριλίου του 1941 ταυτόχρονα με την εισβολή στη Γιουγκοσλαβία και την Ελλάδα. Επί τρεις ολόκληρες μέρες, τα αεροπλάνα κάθετης εφόρμησης (στούκας) περνούσαν ξυστά από τις στέγες των σπιτιών κι άδειαζαν τις βόμβες τους στον άμαχο πληθυσμό δημιουργώντας κόλαση φωτιάς και ολέθρου. Πάνω από 20.000 υπολογίστηκαν οι νεκροί. Από τα βουλγαρικά σύνορα ξεχύθηκαν οι 15 μεραρχίες του φον Λιστ κι από τα σύνορα με την Αυστρία η στρατιά του φον Βάις. Στις 7, προστέθηκαν και οι Ιταλοί του Μουσολίνι, που δεν άφησε την ευκαιρία να πάει χαμένη. Την ίδια μέρα (7 Απριλίου), ο φον Λιστ έπαιρνε τα Σκόπια και συνέχιζε ακάθεκτος για το Μοναστήρι. Τα πήρε στις 13 του μήνα. Στην πολύπαθη χώρα μπήκαν και οι Ούγγροι (από τις 11 Απριλίου): Αυτοί, για «να προστατεύσουν τη μειονότητα».

Η γιουγκοσλαβική αντίσταση στον Βορρά ήταν ηρωική αλλά μάταιη. Οι στρατοί τριών κρατών τους απωθούσαν, ενώ η αεροπορία διέλυε τις επικοινωνίες και ο φον Λιστ αποδιοργάνωνε τα μετόπισθεν στον Νότο. Η στρατιά του φον Βάις κατέβαινε από την κοιλάδα του Μοράβα. Πήρε τη Νίσα στις 9 του μήνα. Στις 10, μπήκε στο Ζάγκρεμπ. Οι Κροάτες βρήκαν την ώρα να κηρύξουν την ανεξαρτησία τους. Στις 13, έπεσε και το Βελιγράδι. Ο αγώνας συνεχίστηκε άνισος. Στις 17 Απριλίου του 1941, ο βασιλιάς Πέτρος εγκατέλειπε τη χώρα που παραδινόταν «άνευ όρων».

ΕΙΣΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ:

Χαράματα, 6 Απριλίου του 1941, πάνω από τα οχυρά των ελληνοβουλγαρικών συνόρων ο ουρανός ξερνούσε φωτιά: 800 στούκας με σειρήνες που έσπαζαν το ηθικό και καυτό μολύβι που σκόρπιζε τον θάνατο έκαναν κάθετες εφορμήσεις πάνω στα οχυρά της γραμμής

Μεταξά. Τρεις γερμανικές μεραρχίες ξεχύνονταν να καταλάβουν το οχυρό του Ρούπελ. Τανκς σκαρφάλωναν στην πλαγιά. Το δάσος του Μπέλες καιγόταν.

Χαράματα, 6 Απριλίου του 1941, το τηλέφωνο χτυπούσε στο σπίτι του πρωθυπουργού Αλέξανδρου Κοριζή. Ο πρεσβευτής της Γερμανίας, Έρμπαχ φον Σέμπεργκ, ζήτησε να τον δει επειγόντως. Το ραντεβού κλείστηκε για τις 5.15'. Η ατέλειωτη σε έκταση διακοίνωση που ο φον Σέμπεργκ ενεχείρισε, σήμαινε ότι ο Χίτλερ κήρυσσε τον πόλεμο κατά της Ελλάδας με το επιχείρημα ότι στο έδαφός της σταθμεύανε αγγλικά στρατεύματα. Η χώρα βρισκόταν σε πόλεμο με τους δυο μεγαλύτερους στρατούς στον κόσμο. Και οι Άγγλοι βρίσκονταν 50 χμ. πίσω από τη γραμμή του μετώπου.

Η επίθεση στα ελληνοβουλγαρικά σύνορα εκδηλώθηκε ταυτόχρονα με τη γερμανική εισβολή στη Γιουγκοσλαβία. Οι τρεις μεραρχίες που έκαναν επίθεση στον Νέστο, υποχρεώθηκαν να σταματήσουν. Στο στενό του Ρούπελ, η 5η ορεινή μεραρχία γνώρισε αιματηρή αποτυχία και η 6η προχώρησε με κόπο πάνω στις κορυφογραμμές, δυτικά του Στρυμόνα. Επί τρεις ημέρες, σφοδρές επιθέσεις από την ξηρά κι από τον αέρα διαδέχονται η μια την άλλη στη γραμμή Μεταξά, που δε διασπάστηκε σε κανένα σημείο.

Οι Γερμανοί βρήκαν τη λύση περνώντας μέσα από τη Γιουγκοσλαβία, που κατέρρεε. Η 2η μεραρχία πάντσερ πέρασε τα σύνορα κι έφτασε στη Θεσσαλονίκη (8 Απριλίου). Στα οχυρά πολεμούσαν ακόμη. Η διαταγή να σταματήσουν έφτασε την άλλη μέρα. Οι εισβολείς αντίκριζαν έκπληκτοι τους μαχητές να βγαίνουν από τις στοές τσακισμένοι. Σε πολλές περιπτώσεις, απέδωσαν τιμές στους υπερασπιστές.

Η σύμπτυξη του στρατού στο αλβανικό μέτωπο ξεκίνησε στις 13 Απριλίου. Την επομένη (14 του μήνα) και καθώς το μέτωπο κατέρρεε, αυτοκτόνησε ο πρωθυπουργός Αλέξανδρος Κοριζής. Η συνθηκολόγηση υπογράφτηκε στη Λάρισα στις 21 Απριλίου του 1941. Η τελετή ξανάγινε στη Θεσσαλονίκη, στις 24 του μήνα, έπειτα από απαίτηση του Μουσολίνι να παρίστανται και Ιταλοί στην παράδοση. Την ίδια μέρα, ο βασιλιάς και η κυβέρνηση αποχωρούσαν από την ελληνική πρωτεύουσα. Η απαγκίστρωση των Βρετανών πραγματοποιήθηκε αιματηρή από τις 21 ως τις 29 του μήνα, καθώς βυθίστηκαν 26 πλοία γεμάτα στρατιώτες. Τα πέντε από αυτά ήταν νοσοκομειακά.

Οι Γερμανοί μπήκαν στην Αθήνα στις 27 Απριλίου του 1941. Στις 20 Μαΐου ξεκίνησε η μάχη της Κρήτης. Έληξε στις 31 με τους Γερμανούς αιματηρά νικητές: Από τους 22.000 Γερμανούς που πάτησαν το πόδι τους στο νησί, οι 6.616 σκοτώθηκαν ή τραυματίστηκαν.

Περίπου άλλοι 4.000 πνίγηκαν στην προσπάθειά τους να κάνουν απόβαση. Οι Βρετανοί έχασαν 1742 που σκοτώθηκαν, 1828 που πνίγηκαν, 1747 που τραυματίστηκαν κι άλλους 11.893 που αιχμαλωτίστηκαν.

Καταρρίφθηκαν 151 γερμανικά αεροπλάνα. Εννιά αγγλικά πολεμικά βυθίστηκαν, τα τρία καταδρομικά. Κι άλλα δεκαπέντε έπαθαν σοβαρές ζημιές και σχεδόν αχρηστεύτηκαν. Ανάμεσά τους, ένα αεροπλανοφόρο και τρία θωρηκτά.. Οι Έλληνες εγκαταλείφθηκαν: Γύρω στους 10.000 άντρες, έμειναν απροστάτευτοι στο νησί. Οι 5.256 αιχμαλωτίστηκαν. Οι υπόλοιποι βγήκαν στα βουνά. Ελάχιστοι έφτασαν στην Αίγυπτο. Στις μάχες είχαν σκοτωθεί 58 αξιωματικοί και περίπου 400 οπλίτες. Χωρίς να λογαριάζονται οι νεκροί χωροφύλακες και τα θύματα από τον, στα χαρτιά, άμαχο πληθυσμό που πολέμησε με μαχαίρια και σανίδες. Όμως, ο Χίτλερ χρειάστηκε 56 μέρες για να πάρει την Ελλάδα. Ένα χρόνο πριν, μέσα σε 50 μέρες είχε σαρώσει Ολλανδία, Βέλγιο, Λουξεμβούργο και Γαλλία μαζί...

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ:

Η γερμανική επίθεση εναντίον της Σοβιετικής Ένωσης (22 Ιουνίου του 1941) ξεκαθάρισε το τοπίο των συμμαχιών. Αναγκαστικά, ο Β' Παγκόσμιος πόλεμος μεταβαλλόταν σε μια μέχρις εσχάτων μάχη ανάμεσα στη δημοκρατία και τον υπαρκτό σοσιαλισμό από τη μια πλευρά και τον μιλιταριστικό ολοκληρωτισμό (ναζισμό, φασισμό και στρατοκρατία) από την άλλη. Σε λόγο του (3 Ιουλίου του 1941), ο ηγέτης της Σοβιετικής Ένωσης, Ιωσήφ Στάλιν (1879 - 1953), κάλεσε τους λαούς, που βρίσκονταν κάτω από την κυριαρχία του άξονα, να οργανώσουν την αντίστασή τους. Η ανταπόκριση στο κάλεσμα έγινε πρωταρχικό καθήκον για τα παράνομα κομμουνιστικά κόμματα και όχι μόνο.

Παράλληλα, η επίθεση ενεργοποίησε θετικά και όλους τους αντικομουνιστές. Ο Τσόρτσιλ εκδηλώθηκε την ίδια μέρα της γερμανικής εισβολής. Ο Ρούσβελτ ακολούθησε, επεκτείνοντας και στην ΕΣΣΔ την ομπρέλα του νόμου για τον δανεισμό και την εκμίσθωση.

Η ιαπωνική επίθεση στην αμερικανική βάση του Περλ Χάρμπορ (7 Δεκεμβρίου του 1941) έμπασε και τις ΗΠΑ ενεργά στην παγκόσμια σύρραξη (8 του μήνα). Το πρώτο εξάμηνο του 1942, στον Ειρηνικό, στη Βόρεια Αφρική και στο ρωσικό μέτωπο, Ιάπωνες και Γερμανοί

κυριαρχούσαν.

Η ΑΝΤΕΠΙΘΕΣΗ ΤΩΝ ΣΥΜΜΑΧΩΝ:

Η συμμαχική αντεπίθεση ξεκίνησε από τον Ειρηνικό ωκεανό. Στη μεγάλη ναυμαχία του Μιντγουέι (3 - 6 Ιουνίου του 1942), ο ιαπωνικός στόλος υπέστη δεινή ήττα κι επέτρεψε στους Αμερικανούς να αποβιβαστούν στην Γκουανταλκανάλ (7 Αυγούστου του 1942) εγκαινιάζοντας τον επιθετικό πόλεμο. Στις 8 Νοεμβρίου του 1942, η αμερικανική απόβαση στη Βόρεια Αφρική έγειρε κι εκεί τη ζυγαριά. Το 1943 εξελίχθηκε ολέθριο για τον άξονα: Στις 30 Ιανουαρίου, ολοκληρώθηκε με σοβιετική νίκη η μάχη στο Στάλινγκραντ. Στις 12 Μαΐου, έληξε νικηφόρα για τους συμμάχους η μάχη στη Βόρεια Αφρική. Η απόβαση στη Σικελία (10 Ιουλίου του 1943) άνοιξε νέο μέτωπο στην Ευρώπη. Ο Πέτρος Μπαντόλιο αντικατέστησε τον Μουσολίνι (25 Ιουλίου) στην πρωθυπουργία της Ιταλίας, που παραδόθηκε άνευ όρων (3 Σεπτεμβρίου), την ημέρα της αγγλικής απόβασης στο Ρέτζιο. Οι Γερμανοί, όμως, συνέχιζαν ακόμα. Στις 13 Οκτωβρίου, η Ιταλία του Μπαντόλιο κήρυξε τον πόλεμο στον Χίτλερ!

Η αμερικανική απόβαση στο Άντσιο πραγματοποιήθηκε στις 22 Ιανουαρίου του 1944. Οι μάχες στην Ιταλία εξελίσσονταν σκληρές. Η αντεπίθεση των Σοβιετικών έστειλε τους Γερμανούς έξω από τα εδάφη τους (1 Μαρτίου του 1944). Μέσα σε είκοσι μέρες, η σοβιετική προέλαση είχε καλύψει 200 χλμ. Έφτασε στον ποταμό Προύθο (27 του μήνα). Στις 4 Ιουνίου, τα συμμαχικά στρατεύματα έμπαιναν στη Ρώμη. Στις 6 του μήνα, εκδηλωνόταν η απόβαση στη Νορμανδία. Οι σύμμαχοι μπήκαν στο Παρίσι στις 29 Σεπτεμβρίου (1944).

Στις 5 Οκτωβρίου, οι σοβιετικές δυνάμεις αποκτούσαν επαφή με τους παρτιζάνους του Τίτο στη Γιουγκοσλαβία, ενώ η Βουλγαρία κήρυσσε τον πόλεμο κατά της Γερμανίας αλλά καταλαμβανόταν από τους Σοβιετικούς. Οι Άγγλοι έκαναν απόβαση στην Ελλάδα στις 24 Σεπτεμβρίου. Στις 12 Οκτωβρίου του 1944, ο ΕΛΑΣ έμπαινε στην Αθήνα. Στις 14, οι Άγγλοι. Στις 18, ο Γεώργιος Παπανδρέου ως πρωθυπουργός οικουμενικής κυβέρνησης ύψωνε την ελληνική σημαία στην Ακρόπολη.

Στις 21 Οκτωβρίου του 1944, οι σύμμαχοι μετέφεραν τον πόλεμο μέσα στη Γερμανία,

κυριεύοντας το Άαχεν (Εξ Λα Σαπέλ των Γάλλων, Ακυίσγρανο για τους Λατίνους και τους Βυζαντινούς).

ΚΑΤΑΡΡΕΥΣΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ - ΥΠΟΤΑΓΗ ΙΑΠΩΝΙΑΣ:

Στις 16 Ιανουαρίου του 1945, έσβησε η γερμανική αντεπίθεση στις Αρδένες. Οι συμμαχικές δυνάμεις στη Δύση ανασυντάσσονταν, ενώ στην Ανατολή οι Σοβιετικοί συνέχιζαν την προέλασή τους. Στις 23 Φεβρουαρίου του 1945, ένας νέος εμπόλεμος ήρθε να προστεθεί στη μεριά των συμμάχων. Η Τουρκία που ως εκείνη την ώρα είχε τηρήσει την «ύποπτη ουδετερότητα», όπως ονομάστηκε, βρήκε την πιο κατάλληλη στιγμή να κηρύξει τον πόλεμο στη Γερμανία. Ευτυχώς για την Ελλάδα, δεν πρόλαβε και κατά της Ιταλίας κι έτσι παρέμειναν αλώβητες οι ελληνικές ελπίδες για την ενσωμάτωση της Δωδεκανήσου.

Στις 21 Απριλίου, οι Σοβιετικοί έβλεπαν μπροστά τους τη γερμανική πρωτεύουσα. Στις 22, άρχισαν οι οδομαχίες. Στις 2 Μαΐου, το Βερολίνο είχε καταληφθεί. Ο Χίτλερ αυτοκτόνησε μαζί με την ολίγων ωρών σύζυγό του Εύα Μπράουν (30 Απριλίου 1945), μόλις δυο μέρες μετά την εκτέλεση του συμμάχου του Μουσολίνι από την ιταλική αντίσταση (28 του μήνα). Ο διάδοχος του Χίτλερ, ναύαρχος Καρλ Ντένιτς έδωσε την έγκρισή του κι ένας στρατηγός υπέγραψε την άνευ όρων παράδοση των γερμανικών δυνάμεων, που βρίσκονταν στις Βόρεια Γερμανία, Ολλανδία, Δανία και Νορβηγία (5 Μαΐου του 1945). Δυο μέρες αργότερα, η τελετή επαναλήφθηκε για τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Για λογαριασμό της Γερμανίας υπέγραψε ο στρατάρχης Γουλιέλμος Κάιτελ, αρχηγός του γερμανικού επιτελείου.

Στις 5 Μαΐου του 1945 όμως, την ώρα που οι Γερμανοί παραδίδονταν, ένα αμερικανικό τανκ κατέβαινε πλάι στον Δούναβη, κοντά στην πόλη Λιντζ της Αυστρίας. Κάποιος απ' το πλήρωμα διέκρινε στο βάθος κάτι σαν άθλιο στρατόπεδο. Το τανκ στράφηκε κατά κει. Σε λίγο, βρισκόταν μπροστά στο στρατόπεδο του Μαουτχάουζεν.

*****

Οι πρώτοι θάλαμοι αερίων ομαδικής εξόντωσης στήθηκαν στο Άουσβιτς της Πολωνίας, στον ποταμό Σόλα. Στα κρεματόριά του βρήκαν το θάνατο 4.000.000 άνθρωποι, Εβραίοι και Ρώσοι στη συντριπτική τους πλειοψηφία. Η λέξη Νταχάου έγινε το συνώνυμο της απανθρωπιάς: Ήταν στρατόπεδο εξόντωσης και χειρουργικών πειραμάτων πάνω σε ανθρώπους, στη Βαυαρία. Το Ράβενσπρις στην Ανατολική Γερμανία, κοντά στο Πότσδαμ, εξειδικευόταν στην εξόντωση γυναικών. Στο Μπούχενβαλντ, βορειοανατολικά της Βαϊμάρης, γλίτωσαν 32.000 καθώς η άτακτη φυγή των ναζί άφησε μισοτελειωμένη τη διαδικασία. Στο Μπέργκεν Μπέλσεν κοντά στον ποταμό Τσέλεστο στο Ανόβερο, οι ομαδικοί λάκκοι έχασκαν με χιλιάδες ασκέπαστα πτώματα να περιμένουν λίγο χώμα για ταφή.

*****

Στον Ειρηνικό ωκεανό, η Ιαπωνία συνέχιζε τον πόλεμο μόνη και καταδικασμένη: Στις 3 Μαρτίου, το Τόκιο είχε δεχθεί επίθεση από 300 αμερικανικά βομβαρδιστικά Β - 29 που το μετέτρεψαν σε κόλαση φωτιάς. Τουλάχιστον 100.000 άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους εκείνη την ημέρα.

Έχοντας την ατομική βόμβα στο οπλοστάσιό του, τέλη Ιουλίου, ο Τρούμαν από το Πότσδαμ, όπου βρισκόταν για την εκεί συνδιάσκεψη κορυφής, έστειλε στην Ιαπωνία τελεσίγραφο να παραδοθεί «άνευ όρων». Στις 29, έφτασε η απάντηση: Η Ιαπωνία «αγνοεί» το τελεσίγραφο. Στη διπλωματική γλώσσα, «αγνοώ» σημαίνει «δεν απορρίπτω αλλά περιμένω καλύτερους όρους». Η ανταπάντηση ήταν μια τρομακτική μαζική δολοφονία.

Στις 8.15 το πρωί, 6 Αυγούστου του 1945, η πρώτη ατομική βόμβα έπεφτε στην ιαπωνική πόλη Χιροσίμα. Το ίδιο βράδυ, ο Ιάπωνας πρεσβευτής στη Μόσχα έπαιρνε μια διακοίνωση: Η Σοβιετική Ένωση κήρυσσε τον πόλεμο κατά της Ιαπωνίας. Τα σοβιετικά στρατεύματα προέλαυναν στη Μαντζουρία. Ξημερώματα, 9 του μήνα, η δεύτερη ατομική βόμβα έπεσε στο Ναγκασάκι. Στις 10, η Ιαπωνία γνωστοποίησε την άνευ όρων παράδοση. Υπέγραψε στις 2 Σεπτεμβρίου του 1945. Ο Β' Παγκόσμιος πόλεμος είχε τελειώσει.

Κράτησε ακριβώς έξι χρόνια και μια μέρα. Στα πεδία των μαχών σκοτώθηκαν 27.043.000 άνθρωποι. Στους βομβαρδισμούς,1.500.000 άμαχοι. Τα θύματα των εκτελέσεων, των κρεματορίων, της πείνας και των κακουχιών δεν υπολογίζονται. Μόνο οι Εβραίοι, που εξοντώθηκαν, έφτασαν τις 6.000.000 ψυχές.

(Έθνος της Κυριακής, 29.8.1999) (τελευταία επεξεργασία, 17.6.2009)